

Hønehauk *Accipiter gentilis*

Global utbredelse

Nominatunderarten er utbredt over det meste av Vest-Palearktis. Underarten *buteoides*, som er observert en rekke ganger her i landet og kanskje også hekker i Nord-Norge, hekker fra Nord-Sverige og østover til Lena. Andre underarter finnes lenger øst og i Nord-Amerika.

Norsk utbredelse og habitatvalg

I Norge hekker hønehauken i skogområder over hele landet, men er fåtallig i Finnmark. Som spurvehauken kan den hekke helt ut i vernskogen på kysten.

Hønehauken er knyttet til gammel, hogstmoden naturskog. På Vestlandet hekker den nesten utelukkende i furuskog, mens den på Østlandet og i Trøndelag fortrinnsvis hekker i naturforynget granskog. Hønehauken kan imidlertid også hekke i bjørkeskog og i edelløvskog.

På Vestlandet er furu klart vanligst som reirtre. På Østlandet og i Trøndelag ligger de fleste reirene i gran. Hønehauken kan også hekke i løvtrær som bjørk, eik, osp m.m.

Innenfor de tradisjonelle reirområdene har hønehauken gjerne 2-3 alternative reir som den veksler om å bruke. I hekkesesongen blir de brukte reirene ofte pyntet med greiner fra friske løvtrær og med grønt bar.

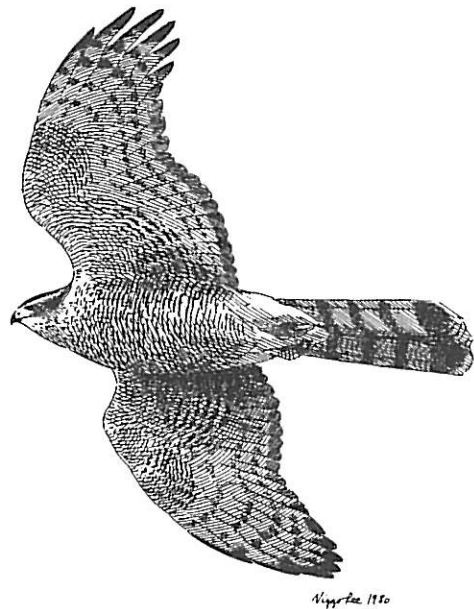
Hønehauken jakter både i sammenhengende skogområder og i åpent landskap avhengig av hvor den finner best næringstilgang.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Den norske hønehaukbestanden er i dag beregnet til min. 2000 par og sannsynlig ca. 2700 par (Bergo 1992). Arten blir i dag vurdert som en truet fugleart (Størkersen 1992). Norsk jaktstatistikk tyder på at bestanden på 1800-tallet og ved begynnelsen av 1900-tallet var langt større enn i dag. Det var en betydelig tilbakegang i hønehaukbestanden i store deler av landet allerede på 1940-tallet (Løvenskiold 1947). Den negative tendensen er senere bekreftet av Sollien (1979a). Tømmeraas (1993c) har beskrevet en dramatisk utvikling i hønehaukbestanden i et område i Nord-Trøndelag som er fulgt gjennom mange år. Intensiv flatehogst har her ødelagt hekkeplasser og trolig næringsgrunnlaget for en tidligere rik hønehaukbestand.

I Sverige er hønehaukbestanden anslått til 5000-10.000 par, i Finland ca. 6000 par og i Danmark ca. 650 par. I Danmark har bestanden trolig vært i tilbakegang de siste 10 åra.

I store deler av Europa var hønehaukbestanden på et lavmål på 1960-tallet, bl.a. på grunn av ulike miljøgifter. I Norge har trolig ikke bestanden blitt særlig påvirket av miljøgifter da hønehauken i hovedsak er standfugl, og således ikke har blitt

eksponert for tilsvarende høye konsentrasjoner som i sentrale deler av Europa. Det er gjort registreringer som tyder på at kollisjoner eller elektriske støt med kraftledninger/transformatorer utgjør en betydelig dødsårsak for hønehauk (Bergo 1992).

Egnede områder er det i dag 5-6 km mellom reirområdene. I spesielt næringsrike områder er det påvist naboavstander ned til 800 meter (Bergo 1992). Reirområdene er tradisjonelle og ligger i egnede områder jevnt fordelt i terrenget.

Hekkebiologi

Hønehauken hekker vanligvis først som 2-åring, men det er påvist flere tilfeller der 1-årige hunner har hekket. Til vanlig skjer eggleggingen (3-4 egg) i april. Eggene blir i hovedsak ruget av hunnen, og rugetiden er 35-38 dager. Ungene er flygedyktige etter ca. 40 dager, men blir matet av foreldrene ennå i ca. 1 måned.

I reirområdet varsler de fleste hunnene med et kraftig *kekk-kekk-kekk...* dersom man kommer for nær reir eller unger.

Hønehauken er en allsidig jeger som i likhet med spurvehauken ofte jakter i skjul av trær og busker for å overraske byttet. Den vanligste jaktformen er imidlertid jakt fra utkikkspost. Hønefugl (skogshøns og lirype), kråkefugl og trost er til vanlig de viktigste byttedyrene i hekkesesongen.

På Vestlandet og i de nordlige delene av landet svinger hekkefrekvensen og ungeproduksjonen i takt med svingningene i smånagerbestandene.

Trekkforhold

De etablerte hekkefuglene er vanligvis stedbundne, og overvintrer i reirområdene dersom næringstilgangen er god nok. Ungfuglene trekker gjerne mot kystområder eller sørøstover, bl.a. til Sverige.

Gunnar Bergo

Hønehaug *Accipiter gentilis*

386 ● Konstatert hekking

106 ● Sannsynlig hekking

317 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

